

STANDARDY OCHRONY DZIECI PRZED KRZYWDZENIEM

**Zespół Szkół Specjalnych nr 130
ul. Karolkowa 56
01-193 Warszawa**

Warszawa, 2026

Preambuła

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników Zespołu Szkół Specjalnych nr 130 w Warszawie jest szacunek dla dziecka i zapewnienie mu bezpiecznych warunków rozwoju oraz ochrony przed przemocą uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości uczniów. Dzieci traktowane są podmiotowo z poszanowaniem ich praw. Pracownicy placówki realizują te cele w oparciu o działanie w ramach obowiązującego prawa, przepisów, procedur wewnętrznych oraz swoich kompetencji.

Uczniowie Zespołu Szkół Specjalnych w Warszawie funkcjonują na poziomie trzech stopni niepełnosprawności intelektualnej:

- lekkim
- umiarkowanym
- znacznym

W większości przypadków mają diagnozę niepełnosprawności sprzężonych, m.in.:

- autyzmu
- niepełnosprawności ruchowej

Wielu uczniów nie komunikuje się werbalnie lub w sposób ograniczony wyraża swoje potrzeby. Mają oni zróżnicowane możliwości rozumienia i doświadczania świata oraz relacji z innymi osobami oraz często zaburzenia przetwarzania bodźców sensorycznych. Zdarza się, że nieadekwatnie okazują swoje emocje. Część uczniów z uwagi na problemy społeczne i emocjonalne i/lub pochodzenie ze środowisk niewydolnych wychowawczo, poszukuje z własnej inicjatywy kontaktu fizycznego z pracownikami szkoły. Próbuje w ten sposób zaspokoić swoją potrzebę bezpieczeństwa. Z kolei dzieci z problemami w zakresie sensorycznym poszukują zaspokojenia potrzeby docisku / dostymulowania czucia głębokiego. Wiąże się to u nich z dążeniem do uzyskania dotyku od osoby dorosłej o odpowiednim natężeniu, który związany będzie z umożliwieniem im lepszego odczuwania własnego ciała.

Uczniowie wykazujący zachowania o charakterze agresywnym lub autoagresywnym, a także Ci którzy nie wychodzą z zamiarem zrobienia komuś krzywdy, a w ten sposób komunikują swoje potrzeby/prośby/niedogodności, mogą wymagać zastosowania asekuracji fizycznej, celem zapewnienia bezpieczeństwa:

- im samym przed zrobieniem krzywdy sobie
- pozostałym uczniom
- samym nauczycielom/pracownikom szkoły

Działania te mogą wymagać także konieczności fizycznej podpowiedzi jak dziecko powinno zachować się w danym momencie, by się wyciszyć. Niezbędny do tego może być bliski kontakt dotykowy osoby dorosłej z uczniem, który nie będzie miał znamion naruszenia nietykalności cielesnej małoletniego.

Akty prawne na podstawie, których oparte są Standardy Ochrony Małoletnich w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 147 w Warszawie:

1. *Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.);*
2. *Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606);*
3. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);*
4. *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (t. j. Dz. U z 2022 r. poz. 1138 ze zm.);*
5. *Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (t. j. Dz. U. z 1991 Nr 120 poz. 526 ze zm.);*
6. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).*
7. *USTAWA z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy*

Rozdział I

§ 1

Mapa ryzyka systemu ochrony małoletnich (ryzyka relacyjne, organizacyjne, zdarzeniowe, percepcyjne).

Celem tworzenia mapy ryzyka wystąpienia krzywdzenia małoletnich w szkole jest identyfikacja sytuacji, miejsc oraz okoliczności, w których może dochodzić do naruszenia bezpieczeństwa, godności lub dobra dziecka, a także zaplanowanie i wdrożenie działań zapobiegawczych minimalizujących to ryzyko. Mapa ryzyka stanowi narzędzie wspierające realizację obowiązku zapewnienia małoletnim bezpiecznego środowiska edukacyjnego oraz skutecznej ochrony przed wszelkimi formami przemocy, zaniedbania i niewłaściwego traktowania.

Mapa ryzyka obejmuje analizę typowych sytuacji funkcjonowania szkoły, w których – ze względu na ograniczoną kontrolę dorosłych, kontakt fizyczny, wzmożone emocje lub obecność osób trzecich – może dojść do krzywdzenia małoletnich, w szczególności w takich obszarach jak:

- korzystanie z toalety szkolnej,
- przebieranie się (np. przed lub po zajęciach sportowych),
- sytuacje wymagające pocieszenia, przytulania lub innego kontaktu fizycznego,
- odbiór ucznia przez osobę nieuprawnioną,
- obecność osób zewnętrznych na terenie szkoły,
- przebywanie uczniów w miejscach o ograniczonej widoczności (np. korytarze boczne, schody, zaplecza),
- wyjścia i wycieczki grupowe,
- występowanie silnej agresji lub autoagresji ucznia,
- brak reakcji dorosłych na sygnały niewerbalne uczniów mogące świadczyć o doświadczaniu krzywdzenia.

Opracowanie mapy ryzyka pozwala na zwiększenie świadomości pracowników szkoły w zakresie potencjalnych zagrożeń oraz sprzyja ujednoliceniu zasad postępowania w sytuacjach trudnych, niejednoznacznych lub wymagających szczególnej ostrożności. Mapa ryzyka wskazuje obszary wymagające wzmożonego nadzoru, jasnych procedur, szkoleń personelu oraz jednoznacznych zasad dotyczących kontaktu z małoletnimi.

Celem mapy ryzyka jest również wzmocnienie działań profilaktycznych poprzez:

- ograniczanie sytuacji sprzyjających krzywdzeniu małoletnich,
- zapobieganie zachowaniom niepożądanym zanim dojdzie do naruszeń,
- zapewnienie szybkiej i adekwatnej reakcji dorosłych na sygnały mogące świadczyć o zagrożeniu bezpieczeństwa dziecka,
- ochronę zarówno małoletnich, jak i pracowników szkoły przed sytuacjami niejasnymi, mogącymi prowadzić do nieporozumień lub podejrzeń.

Mapa ryzyka pełni ponadto funkcję narzędzia wspierającego podejmowanie decyzji organizacyjnych i wychowawczych oraz stanowi podstawę do okresowej oceny skuteczności stosowanych rozwiązań ochronnych. Jej tworzenie i aktualizacja mają na celu dostosowanie działań szkoły do realnych potrzeb uczniów oraz zmieniających się warunków funkcjonowania placówki.

Mapa ryzyka wystąpienia krzywdzenia małoletnich w szkole jest opracowywana oraz poddawana przeglądowi i aktualizacji nie rzadziej niż co 2 lata, zgodnie z harmonogramem aktualizacji i ewaluacji Standardów Ochrony Małoletnich obowiązujących w placówce.

Mapa ryzyka może zostać zaktualizowana częściej niż co 2 lata, w szczególności w przypadku:

- wystąpienia poważnego zdarzenia zagrażającego bezpieczeństwu małoletnich,
- zmian przepisów prawa,
- rekomendacji organów nadzorczych,
- identyfikacji nowych obszarów ryzyka w funkcjonowaniu szkoły.

§ 2

Katalog dozwolonych zachowań ze strony osób dorosłych – pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych zespołu, mających na celu zaspokojenie potrzeb: sensorycznych, bezpieczeństwa oraz emocjonalno-społecznych uczniów oraz wyciszenia zachowań trudnych.

- masaże sensoryczne różnych partii ciała (w zależności od indywidualnych potrzeb uczniów) z wyłączeniem takich obszarów jak brzuch, genitalia, pośladki
- asekuracja fizyczna opisana w konkretnych krokach w *Procedurach postępowania w przypadku agresywnego i autoagresywnego zachowania ucznia stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia własnego oraz innych*
- przywitanie z uczniami poprzez, m.in. podanie ręki „żółtówka” i innych zachowań dotykowych w obrębie dłoni i palców, które mają charakter witania się

- prowadzenie za rękę ucznia z problemami motorycznymi, np. w celu przemieszczania się po szkole, wchodzenia/schodzenia po schodach a także w celu zapewnienia bezpieczeństwa
- pogłaskanie ucznia w celu pocieszenia go
- objęcie ucznia doznającego trudności emocjonalnych w celu pocieszenia go, z wyłączeniem dotykania wrażliwych i intymnych miejsc na ciele
- wspieranie uczniów z problemami motorycznymi w ubieraniu się/przebieraniu się/wspomaganie w czynnościach higienicznych w niezbędnym zakresie
- dorośli mają prawo do ochrony siebie

Rozdział II

Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki

§ 1

Zasady ogólne

1. Zasadą, której przestrzeganie jest wymagane od personelu w odniesieniu do wszystkich czynności podejmowanych przez personel w jednostce, jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
2. Personel placówki traktuje dziecko małoletnie z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby.
3. Personel działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji.
4. Niedopuszczalne jest podejmowanie jakichkolwiek czynności niedozwolonych, określonych w niniejszej procedurze, w jakiegokolwiek formie.
5. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, pedagogicznych i niepedagogicznych, stażystów i wolontariuszy.

§ 2

- Osoby wymienione w § 1 ust. 5 zobowiązane są do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy twoja reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe.
- Osoby wymienione w § 1 ust. 5 zobowiązane są do działania w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji twojego zachowania.

§ 3

Zasady komunikacji

Zasady komunikacji z małoletnimi:

1. udzielaj odpowiedzi adekwatnych do wieku małoletniego i danej sytuacji,
2. nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka,
3. nie jest dopuszczalne podnoszenie głosu na małoletniego w sytuacji innej niż wynikająca z zagrożenia bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.

§ 4

Zachowania niedozwolone wobec małoletnich

1. Nie jest dopuszczalne ujawnianie danych wrażliwych dotyczących małoletniego, wyszczególnionych w art. 9 ust. 1 *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE* (Dz.U. UE.L. z 2016 r. Nr 119 poz. 1), obejmujących pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, oraz przetwarzanie danych genetycznych, danych biometrycznych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej lub danych dotyczących zdrowia, seksualności albo orientacji seksualnej tej osoby.
2. Zachowania niedozwolone obejmują używanie wulgarnych słów, gestów oraz żartów, czynienie uwag, które stanowią lub mogą być odebrane jako nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej.
3. W sytuacjach wymagających wykonania przez personel placówki czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec małoletniego unikać należy innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z małoletnim, w szczególności w przypadku udzielania pomocy małoletniemu w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety.
4. Niedozwolone jest wykorzystywanie relacji wynikającej z władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
5. Nie jest dozwolone utrwalanie wizerunku dziecka dla celów prywatnych poprzez filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie. Zakaz ten obejmuje także umożliwianie utrwalenia wizerunków małoletnich osobom trzecim. Wyjątkiem jest utrwalanie wizerunku na potrzeby placówki, na podstawie zgody udzielonej przez rodziców / prawnych opiekunów.
6. Nie jest dozwolone proponowanie dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używanie ich w obecności małoletnich.
7. Nie jest dozwolone nawiązywanie z małoletnim jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, lub mogących zostać uznane za posiadające takie właściwości. Obejmuje

to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie małoletnim treści erotycznych i pornograficznych.

§ 5

Zachowania niedopuszczalne w sieci i poza godzinami pracy

1. Nie jest dozwolone nawiązywanie kontaktów z małoletnimi uczęszczającymi do placówki poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.
2. Nie jest dozwolone utrzymywanie kontaktów towarzyskich z małoletnimi uczęszczającymi do placówki za pośrednictwem szeroko rozumianych sieci komputerowych i zewnętrznych aplikacji. Dopuszczalną formą komunikacji z małoletnimi i ich rodzicami lub opiekunami są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy, dziennik elektroniczny LIBRUS). Z kanałów tych nie należy korzystać poza godzinami pracy.

§ 6

Odpowiedzialność

Złamanie zasad wymienionych w przedmiotowej procedurze jest podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej lub karnej.

Rozdział III

§ 1

Zasady określające zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki do stosowania standardów ochrony małoletnich, zasady przygotowania personelu do ich stosowania oraz sposoby dokumentowania tej czynności

§ 2

1. Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, małoletnich lub z opieką nad nimi (np. studenci, wolontariusze i inni) dyrektor uzyskuje informacje czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Ponadto osoby te zobligowane są do dostarczenia dyrektorowi sądowego zaświadczenia o niekaralności.
2. Przez inną działalność związaną z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem małoletnich należy rozumieć w szczególności wykonywanie czynności związane z organizacją wypoczynku małoletnich, wykonywanie umów cywilnoprawnych związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem małoletnich lub z opieką nad nimi.

§ 3

1. Osobą odpowiedzialną za przygotowanie personelu placówki do stosowania standardów ochrony małoletnich jest dyrektor placówki. Dyrektor może upoważnić wyznaczony przez siebie zespół przygotowujący personel placówki do stosowania standardów ochrony małoletnich i ich aktualizacji.
2. Zespół, o którym mowa w ust. 1, zapoznaje pracowników ze standardami ochrony małoletnich oraz odbiera od każdego zatrudnionego pracownika oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami ochrony małoletnich obowiązującymi w placówce. Wzór oświadczenia pracownika stanowi *załącznik nr 1* do niniejszej procedury.
3. Pracownicy nowo zatrudnieni w placówce są zapoznawani ze standardami w pierwszym tygodniu pracy i w tym czasie jest od nich odbierane oświadczenie oraz wypełniają ankietę.
4. Zespół, o którym mowa w ust. 1, bierze udział w rekrutacji pracowników i w jej trakcie ocenia przygotowanie kandydata do pracy z dziećmi małoletnimi (wg potrzeb).
5. Zespół, o którym mowa w ust. 1, jest odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu.
6. Wolontariusze i studenci odbywający praktyki mogą zostać dopuszczeni do pracy z małoletnimi wyłącznie po uprzedniej weryfikacji (m.in. KRK i rejestr sprawców), zapoznaniu przez opiekuna praktyk ze Standardami oraz pod stałym nadzorem pracownika placówki.
7. Standardy Ochrony Małoletnich obowiązują w placówce również podczas organizacji akcji „Lato/Zima w mieście”; wszystkie osoby zatrudnione lub współpracujące w trakcie ich trwania, przed dopuszczeniem do pracy z małoletnimi, podlegają weryfikacji w obowiązujących rejestrach oraz są zobowiązane do przestrzegania niniejszych Standardów.

Rozdział IV

Wymogi zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi

§ 1

Zasady ogólne

1. Małoletni traktują się nawzajem z szacunkiem oraz uwzględniają we wzajemnych kontaktach swoją godność i potrzeby.
2. Kontaktując się z drugą osobą, należy pamiętać, aby:
 - udzielać odpowiedzi adekwatnych do wieku i sytuacji,
 - nie zawstydzać, nie upokarzać, nie lekceważyć i nie obrażać drugiej osoby,
 - nie podnosić głosu bez potrzeby.

§ 2

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych

1. Zasady używania telefonów komórkowych na terenie placówki określa statut. Zasady te służą m.in. ochronie dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w internecie oraz utrwalonymi w innej formie.
2. Bezpieczne korzystanie z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu obejmuje następujące zasady:
 - nie podawaj swoich danych osobowych, takich jak: imię, nazwisko, numer telefonu czy adres domowy,
 - dbaj o nierozpowszechnianie swojego wizerunku (w przypadku publikacji zdjęć w sieci należy zadbać, aby dostęp do nich miały wyłącznie osoby znajome); nie udostępniaj zdjęć nieznanym, w szczególności zdjęć intymnych czy w niepełnym ubraniu,
 - poinformuj rodziców lub wychowawcę o każdym przypadku, gdy napotkasz w sieci treści, które wydają się nielegalne czy w jakikolwiek sposób wywołują niepokój,
 - o propozycjach spotkania, jakie otrzymasz od internetowych znajomych, zawsze informuj rodziców lub wychowawcę,
 - nie atakuj nikogo w sieci, niezależnie od tego, jakie zdanie on wyraża; nie pokazuj agresji, nie stosuj gróźb,
 - nie korzystaj z sieci przez zbyt długi czas, bo zbyt długie korzystanie z komputera, tabletu czy smartfona może zaszkodzić twojemu zdrowiu,
 - pamiętaj, że im dłużej korzystasz z sieci, tym mniej rozmawiasz ze znajomymi twarzą w twarz, a takie kontakty są najbardziej wartościowe.

Rozdział V

Procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

§ 1

Definicje

Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że krzywdzeniem jest każde zamierzone i niezamierzone działanie lub zaniechanie działania jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości, a także każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnić można cztery formy krzywdzenia osoby małoletniej:

1. przemoc psychiczną,
2. przemoc fizyczną,
3. zaniedbywanie,
4. wykorzystywanie seksualne.

Wykorzystywanie seksualne dziecka to włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody, i/lub na którą nie jest odpowiednio dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób, i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi bądź obyczajowymi danego społeczeństwa. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli osoby te ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy¹.

§ 2

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego

Wśród przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego wyróżnić można przestępstwa wskazane w *Ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.) w następujących regulacjach:

1. art. 197 – zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej,
2. art. 198 – seksualne wykorzystanie niepoczytalności lub bezradności,
3. art. 199 – seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia,
4. art. 200 – seksualne wykorzystanie małoletniego,
5. art. 200a – elektroniczna korupcja seksualna małoletniego,
6. art. 200b – propagowanie pedofilii,
7. art. 202 – publiczne prezentowanie treści pornograficznych.

Zgodnie z art. 304 § 2 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego* (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.) instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

§ 3

Ważne sygnały

Pracownicy placówki zwracają szczególną uwagę na występowanie w zachowaniu małoletniego sygnałów świadczących o krzywdzeniu, w szczególności o możliwości popełnienia przestępstwa wskazanego w § 2. Uwagę pracownika powinny zwrócić np. następujące zachowania:

1. dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić,
2. podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp.; dziecko często je zmienia,
3. pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach uwzględniających ćwiczenia fizyczne,
4. dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody,

5. dziecko wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła,
6. dziecko boi się rodzica lub opiekuna,
7. dziecko boi się powrotu do domu,
8. dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone,
9. dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.,
10. dziecko moczy się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach czy też na widok określonych osób,
11. nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania dziecka.

§ 4

Procedury postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia krzywdzenia małego w szkole.

1. W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu małego lub podejrzeniu krzywdzenia małego, pracownik ma obowiązek:
 - wezwać pogotowie, jeżeli wystąpiło poważne uszkodzenie ciała lub skonsultować się z pielęgniarką, jeżeli uszkodzenie nie wymaga natychmiastowej interwencji pogotowia,
 - poinformować dyrektora placówki o zdarzeniu lub o swoich podejrzeniach co do krzywdzenia małego; sporządzić notatkę służbową opisującą zdarzenie, w szczególności przyczynę wystąpienia podejrzenia o krzywdzeniu małego
 - Poinformować wychowawcę klasy
2. Powiadamiając dyrektora o podejrzeniu krzywdzenia małego, pracownik:
 - przedstawia formy i okoliczności krzywdzenia, które udało mu się ustalić lub których wystąpienie podejrzewa,
 - informuje o zachowaniach i wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia.
3. W przypadku, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia wobec małego jednego z przestępstw wskazanych w § 2:
 - dyrektor placówki składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, realizując obowiązek wynikający z art. 304 § 2 *Kodeksu postępowania karnego*,
 - dyrektor podejmuje niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa, o ile miało ono miejsce na terenie placówki.
4. Dyrektor składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, korzystając ze wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszej procedury.

Procedury postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia krzywdzenia małoletniego poza szkołą

Każdy pracownik szkoły, który poweźmie podejrzenie krzywdzenia małoletniego lub uzyska informację o możliwości występowania krzywdzenia, jest zobowiązany do niezwłocznej reakcji, niezależnie od źródła informacji oraz stopnia jej potwierdzenia. Wystarczającą przesłanką do podjęcia działań jest uzasadnione podejrzenie naruszenia dobra dziecka.

1. Rozpoznanie sytuacji wymagającej interwencji

Podejrzenie krzywdzenia małoletniego może wynikać w szczególności z:

- bezpośredniej informacji przekazanej przez dziecko,
- obserwacji zachowania ucznia lub zauważonych zmian w jego funkcjonowaniu emocjonalnym, społecznym lub edukacyjnym,
- sygnałów niewerbalnych wskazujących na lęk, wycofanie, agresję lub autoagresję,
- informacji uzyskanych od innych uczniów, rodziców lub osób trzecich,
- widocznych śladów zaniedbania lub przemocy.
- Każda informacja budząca wątpliwości co do bezpieczeństwa małoletniego traktowana jest jako istotna i wymaga dalszego działania.

2. Obowiązki pracownika szkoły

Jeżeli małoletni ujawnia informację o możliwym krzywdzeniu, pracownik szkoły:

- wysłuchuje dziecka z uwagą i empatią,
- nie podważa wypowiedzi dziecka ani nie wyraża ocen,
- nie zadaje pytań sugerujących odpowiedź,
- informuje dziecko, że podjęte zostaną działania w celu zapewnienia mu bezpieczeństwa.
- niezwłocznie przekazuje informację dyrektorowi szkoły lub osobie przez niego wyznaczonej (np. pedagogowi, psychologowi),
- rozmowa z dzieckiem prowadzona jest w warunkach sprzyjających poczuciu bezpieczeństwa dziecka, bez obecności osób postronnych i bez wywierania presji.
- podejmuje działania mające na celu zapewnienie dziecku bieżącego bezpieczeństwa, adekwatnie do sytuacji
- zachowuje poufność informacji i nie przekazuje jej osobom nieuprawnionym
- Sporządzenie notatki służbowej z rozmowy z dzieckiem i wszczyna procedurę Niebieskiej Karty

W sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia dziecka szkoła podejmuje niezwłocznie działania mające na celu ochronę małoletniego, w tym:

- zapewnia dziecku opiekę na terenie szkoły,
- wzywa odpowiednie służby (np. Powiadomienie dzielnicowego, Ośrodka Pomocy Społecznej lub innych osób upoważnionych do odbioru dziecka lub instytucji)
- współpracuje z instytucjami odpowiedzialnymi za dalsze działania interwencyjne.

§ 6

Postępowanie pracowników szkoły w przypadku zaniedbania dziecka przez rodziców lub opiekunów prawnych

(w odniesieniu do art. 109 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego)

Szkoła, realizując obowiązek ochrony dobra małoletniego, podejmuje działania w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia zaniedbania dziecka przez rodziców lub opiekunów prawnych. Przez zaniedbanie rozumie się niewłaściwe wykonywanie władzy rodzicielskiej, polegające w szczególności na niezapewnieniu dziecku warunków niezbędnych do prawidłowego rozwoju fizycznego, psychicznego, emocjonalnego i społecznego.

Działania szkoły podejmowane są zgodnie z art. 109 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który przewiduje możliwość podjęcia przez sąd opiekuńczy odpowiednich środków w sytuacji zagrożenia dobra dziecka.

1. Rozpoznanie zaniedbania dziecka

Podejrzenie zaniedbania dziecka może wynikać w szczególności z:

- długotrwałego nierealizowania obowiązku szkolnego lub częstych, nieuzasadnionych nieobecności,
- braku zapewnienia dziecku podstawowych potrzeb bytowych, zdrowotnych i opiekuńczych,
- **zaniedbań higienicznych**, w tym długotrwałego braku dbałości o higienę osobistą dziecka, niewłaściwego stanu czystości odzieży lub braku reagowania rodziców na **sygnalizowane** przez szkołę potrzeby higieniczne,
- braku zainteresowania rodziców funkcjonowaniem dziecka w szkole,
- braku współpracy z rodzicami mimo podejmowanych przez szkołę działań wspierających,
- obserwowanych trudności emocjonalnych, zdrowotnych lub społecznych dziecka, mogących wynikać z zaniedbania opiekuńczego.

Zaniedbanie higieniczne traktowane jest jako jedna z form zaniedbania dziecka i może stanowić zagrożenie jego dobra, w szczególności, gdy ma charakter powtarzalny, długotrwały lub wpływa negatywnie na zdrowie, funkcjonowanie społeczne lub poczucie godności małoletniego.

2. Działania wewnętrzne

Po uzyskaniu informacji o możliwym zaniedbaniu dziecka, dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona:

- podejmuje **udokumentowane** próby współpracy z rodzicami lub opiekunami prawnymi,
- informuje rodziców o zauważonych trudnościach oraz możliwych konsekwencjach braku poprawy sytuacji dziecka,
- zapewnia dziecku wsparcie psychologiczno- pedagogiczne w zakresie kompetencji szkoły.

Celem działań na tym etapie jest poprawa sytuacji dziecka przy założeniu współpracy z rodziną, o ile nie zagraża to dobru małoletniego.

3. Brak poprawy sytuacji dziecka

W przypadku gdy:

- zaniedbanie dziecka, w tym zaniedbanie higieniczne, utrzymuje się mimo podjętych działań,
- rodzice nie współpracują ze szkołą,
- zachowanie rodziców wskazuje na trwałe niewłaściwe wykonywanie władzy rodzicielskiej,

Dyrektor szkoły podejmuje dalsze działania przewidziane przepisami prawa.

4. Zawiadomienie instytucji zewnętrznych

Zgodnie z art. 109 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w sytuacji zagrożenia dobra dziecka szkoła może:

- wystąpić do sądu rodzinnego z wnioskiem o podjęcie adekwatnych działań na rzecz dziecka i/lub wgląd w sytuację rodzinną,
- przekazać informację do właściwego ośrodka pomocy społecznej,
- podjąć współpracę z innymi instytucjami realizującymi zadania z zakresu ochrony dziecka.

Rozdział VI

Procedura postępowania w przypadku agresywnego i/lub autoagresywnego ucznia stwarzającego zagrożenie bezpieczeństwa dla siebie i innych osób

§1

Celem niniejszej procedury jest określenie zasad postępowania pracowników szkoły w sytuacji wystąpienia zachowań agresywnych lub autoagresywnych ucznia, które stwarzają zagrożenie dla jego zdrowia lub życia bądź bezpieczeństwa innych uczniów i pracowników szkoły. Procedura ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim uczestnikom zdarzenia i minimalizację

eskalacji zachowań trudnych. Procedura obowiązuje wszystkich pracowników szkoły, niezależnie od zajmowanego stanowiska, w przypadku wystąpienia zachowań agresywnych lub autoagresywnych ucznia na terenie szkoły lub podczas zajęć organizowanych przez szkołę poza jej terenem.

Zachowania agresywne – działania skierowane przeciwko innym osobom lub mieniu, w szczególności przemoc fizyczna, werbalna, groźby, niszczenie przedmiotów.

Zachowania autoagresywne – działania podejmowane przez ucznia skierowane przeciwko sobie, mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia lub życia (np. samookaleczenie, uderzanie się, próby zadania sobie krzywdy).

§2

Profilaktyka zachowań trudnych

1. Ustalenie jasnych i przewidywalnych zasad i konsekwencji za ich łamanie (codzienne ich przypominanie)
2. Jasne struktury, porządek dnia.
3. Wykorzystywanie interesujących ucznia materiałów.
4. Nauka nowych, potrzebnych umiejętności.
5. Zmiany aktywności dopasowane do możliwości psychofizycznych ucznia
6. Organizacja czasu wolnego.
7. Przeplatanie zadań mniej lubianych i lubianych.
8. Wzmacnianie pożądanych zachowań.
9. Dawanie możliwości wyboru.
10. Dobór odpowiednich zabawek/przedmiotów (wg wieku, zainteresowań).
11. Zminimalizowanie bodźców sensorycznych w klasie / aranżacja przestrzeni klasowej
12. Wdrażanie i stosowanie komunikacji alternatywnej (np. PCS, urządzenia do komunikacji, gesty)

§3

Zasady ogólne postępowania

Procedura postępowania uruchamiana jest przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie. Nadrzędnym celem wszystkich działań jest zapewnienie bezpieczeństwa uczniowi oraz innym osobom. Zabrania się stosowania przemocy wobec ucznia. Działania podejmowane wobec ucznia muszą być adekwatne do zagrożenia, możliwie najmniej inwazyjne i z poszanowaniem godności małoletniego.

Metody działania muszą być dostosowane do:

- stopnia świadomości podejmowanych czynów (czy uczeń ma wgląd w to, co się z nim w danym momencie dzieje)
- możliwości komunikacyjnych - stopień porozumiewania się ucznia, umiejętności prowadzenia rozmowy, rozumienia mowy innych osób i kierowanych do ucznia komunikatów

§4

Sygnały ostrzegawcze przed wybuchem i przykładowe sposoby ich “rozbrajania”

- Zmiana napięcia ciała (uszczywnienie, zaciskanie pięści itp.)
- Przyspieszony oddech
- Wokalizacje (krzyk, piski, mruczenie)
- Unikanie kontaktu lub nadmierne pobudzenie
- Nasilające się stereotypie (np. machanie rękami)
- Próby oddalenia się/ ucieczki
- Rzucanie drobnymi przedmiotami
- Zmiana mimiki (napięta twarz, grymas)
- Nadwrażliwość na bodźce (zastanianie oczu, uszu)
- Używanie wulgaryzmów
- Zachowania opozycyjne

Kiedy pracownik zauważy powyższe objawy podejmuje próbę niedopuszczenia do powstania trudnej sytuacji poprzez np.:

- Zaakceptowanie faktu, że dziecko może być zdenerwowane
- Przekierowanie uwagi
- zachęcenie do technik wyciszających (np. oddychanie, liczenie, przerwa)
- pomoc w nazwaniu emocji („Widzę, że jesteś zdenerwowany”)
- umożliwienie wyrażenia potrzeb w akceptowalny sposób (zapropozowanie przejścia do pokoju wyciszeń, wody, innego zadania, zabawki, przerwy itp.)
- umożliwienie dziecku chwilowego wycofania się z sytuacji
- Pomoc dziecku w rozładowaniu złości w dozwolony lub możliwy do zaakceptowania sposób.

Procedura postępowania w przypadku wystąpienia wybuchu agresji/ autoagresji ucznia

- zabezpieczyć innych uczniów (np. oddalić ich z miejsca zdarzenia, wyprowadzić do klasy obok, piętro wyżej, boisko szkolne, świetlica)
- zapewnić bezpieczną przestrzeń uczniowi przejawiającemu zachowania agresywne lub autoagresywne,
- zachować spokój i używać jasnych i prostych komunikatów (np. Stop, jestem tutaj, użycie znanych symboli gestów, PCS itp.)
- Ograniczyć kontakt werbalny
- Nigdy nie rozmawiamy z uczniem w trakcie wybuchu (to jest dolewanie oliwy do ognia uwaga = nasilenie wybuchu) rozmowy prowadzi się, gdy widzimy objawy pobudzenia, wtedy też odwracamy uwagę itp. Staramy się „rozminować” zanim dojdzie do wybuchu.
- Jeśli sytuacja tego wymaga (silna eskalacja) wezwać pomoc (np. Inny nauczyciel, pedagog, psycholog, pielęgniarka)
- Jeżeli wybuch nie zagraża bezpieczeństwu innych dzieci lub osób wówczas zabieramy uwagę (nie rozmawiamy, nie tłumaczymy, nie patrzymy na dziecko) czekamy do momentu uspokojenia
- Jeżeli wybuch zagraża dziecku i/lub innym osobom - nauczyciel lub inny pracownik szkoły ma możliwość reagowania poprzez przytrzymanie rąk, nóg lub zabezpieczenia głowy ucznia w celu uniemożliwienia mu zrobienia krzywdy sobie lub innym;
- zapewnienie uczniowi bezpiecznej pozycji- położenie go na materacu **nie rozmawiając** z nim tak długo, aż to będzie potrzebne-do całkowitego wyciszenia się, rozluźnienia mięśni.

Uwaga!

- wymagana jest zgoda pisemna rodzica/opiekuna prawnego na zastosowanie asekuracji fizycznej w sytuacji, gdy to będzie niezbędnie konieczne. (załącznik nr 4)

- w razie niewyrażenia zgody przez rodzica/opiekuna prawnego na zastosowanie procedury podpisujemy z nim kontrakt (załącznik nr 5)
- Po całkowitym wyciszeniu się ucznia stosujemy ustalone i dostosowanie do możliwości ucznia konsekwencje (np. W miarę możliwości naprawienie i posprzątanie powstałych zniszczeń, odebranie kolejnej przerwy, odebranie możliwości zabawy w pokoju relaksacyjnym i inne)
- Udzielenie pomocy ofierze agresji lub autoagresji w celu opatrzenia ewentualnych ran.
- W sytuacji bardzo agresywnego zachowania ucznia (groźenie, napaść fizyczna, pobudzenie fizyczne, niemożność uspokojenia przez nauczyciela), zawiadomienie pogotowia ratunkowego i (lub) policji oraz rodziców (w konsultacji z dyrektorem szkoły)
- Poinformowanie rodziców o zachowaniu ucznia i zabraniu go z lekcji;

- W przypadku powtarzających się napadów złości rozmowa z rodzicami ucznia przeprowadzona przez wychowawcę/ pedagoga/ psychologa w celu dobrania odpowiednich form pomocy dla dziecka. Sporządzenie notatki ze spotkania zawierającej ustalenia co do dalszych działań lub spisanie ich w formie kontraktu;
- W przypadku kolejnych zachowań agresywnych ucznia i jednocześnie braku efektywnej współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi szkoła kieruje wniosek do sądu rodzinnego ws. wglądu w sytuację opiekuńczo-wychowawczą ucznia.
- każde takie zachowanie powinno być odnotowane w postaci notatki służbowej której wzór stanowi *załącznik nr 3 do niniejszej procedury* oraz wpisu do księgi zdarzeń zagrażających dobru małoletniemu, której wzór stanowi *załącznik nr 7 do niniejszej procedury* znajdującej się w Sekretariacie Szkoły.

Rozdział VII

Zasady przeglądu i aktualizacji standardów ochrony małoletnich oraz sposoby dokumentowania

§ 1

1. Dyrektor Szkoły wyznacza Zespół odpowiedzialny za aktualizację standardów ochrony małoletnich.
2. W skład zespołu wchodzi:
 - Dyrektor lub wicedyrektor jako przewodniczący
 - Nauczyciel
 - Pedagog szkolny
 - Psycholog szkolny
 - Przedstawiciel pracowników niepedagogicznych
 - Przedstawiciel rodziców
3. Komisja przeprowadza pełny przegląd standardów co 2 lata lub wcześniej w przypadku:
 - Zmiany przepisów prawa
 - Wystąpienia zdarzenia wymagającego analizy
 - Zgłoszenia przez personel lub rodziców potrzeby zmiany
4. Zespół wykorzystuje mapę ryzyka uwzględniając specyfikę pracy z uczniami.
5. Zespół sporządza raport zawierający:
 - Identyfikację obszarów wymagających aktualizacji
 - Propozycję zmian w standardach
 - Propozycję nowych procedur

- Propozycję szkoleń dla personelu
 - Działania prewencyjna wobec identyfikowanych ryzyka
 - Sporządzenie protokołu z posiedzenia.
6. Dyrektor zatwierdza zmiany w drodze zarządzenia.
7. Po zatwierdzeniu:
- Wszyscy pracownicy są obowiązkowo zapoznawani z aktualizacją
 - Rodzice są informowani o zmianach

§ 2

Każdy ujawniony lub zgłoszony incydent lub zdarzenie zagrażające dobru małoletniego, na temat których placówka posiada wiedzę, zostają odnotowane w księdze zdarzeń zagrażających dobru małoletniemu, której wzór stanowi załącznik nr 7 do niniejszej procedury.

Rozdział VIII

Zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym standardów ochrony małoletnich do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania

§ 1

1. Dokumentacja składająca się na standardy ochrony małoletnich jest dostępna na stronie internetowej placówki.
2. Rodzice / opiekunowie prawni małoletnich są informowani o adresie strony internetowej placówki, o której mowa w ust. 1, przy przyjęciu do placówki oraz każdorazowo w kolejnym nowym roku szkolnym podczas zebrania z rodzicami.
3. Na życzenie rodziców / opiekunów prawnych standardy ochrony małoletnich są udostępniane w formie papierowej. Udostępnienie w tej formie jest możliwe raz w ciągu roku szkolnego.

§ 2

Obowiązkiem rodziców / opiekunów prawnych jest zaznajomienie się ze standardami i potwierdzenie tego podpisem na stosownym oświadczeniu.

Rozdział IX

Przepisy końcowe

§ 1

1. Niniejszy dokument wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w drodze zarządzenia Dyrektora szkoły.

Załącznik nr 1 do procedury określającej zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki do stosowania standardów ochrony małoletnich, zasady przygotowania personelu do ich stosowania oraz sposoby dokumentowania tej czynności

.....
(miejscowość, data)

Oświadczenie

Oświadczam, że zapoznałam się / zapoznałem się ze standardami ochrony małoletnich, obowiązującymi w (nazwa placówki) i zostałam poinstruowana / zostałem poinstruowany o konieczności i zasadach ich stosowania.

.....
(podpis pracownika)

Komenda Rejonowa Policji w

bądź Prokuratura Rejonowa w

Zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa

Niniejszym zawiadamiam o możliwości popełnienia przestępstwa kwalifikowanego z
art.² Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.) na
szkodę małoletniego³

Uzasadnienie

*(W uzasadnieniu opisać stan faktyczny, w szczególności to, w jaki sposób pracownicy placówki
dowiedzieli się o przestępstwie popełnionym na szkodę małoletniego i jakie okoliczności lub
dowody świadczą o możliwości popełnienia przestępstwa. Jeżeli okoliczności te stały się
wiadome pracownikom placówki, należy podać, w miarę możliwości, następujące dane
dotyczące przestępstwa:*

1. datę,
2. miejsce,
3. okoliczności przestępstwa,
4. świadków,
5. materiał dowodowy o popełnieniu przestępstwa, np. dokumenty, wydruki, nagrania,
zaświadczenia).

.....
(imię i nazwisko osoby zgłaszającej)

Notatka służbowa z dn.

Krótki opis zdarzenia:

.....
.....
.....
.....
.....

Zastosowane procedury – należy zaznaczyć wybrane:

1. Próba wyciszenia ucznia poprzez rozmowę,
2. Powiadomienie dyrektora/wicedyrektora szkoły, pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego i pielęgniarki szkolnej o zaistniałej sytuacji
3. Odizolowanie autoagresywnego lub agresywnego ucznia:
 - wyprowadzenie pozostałych uczniów z klasy, w której przebywa agresywny uczeń do osobnego pomieszczenia pod opiekę innej osoby dorosłej
 - zaprowadzenie do pedagoga szkolnego/psychologa szkolnego
4. Zapewnienie bezpieczeństwa pozostałym uczniom
5. Udzielenie pomocy ofierze agresji
6. Asekuracja fizyczna ucznia w celu zabezpieczenia go przed zrobieniem krzywdy sobie lub innym
7. Udzielenie pomocy uczniowi autoagresywnemu
8. Wezwanie pogotowia ratunkowego i w razie konieczności także policji, rodziców/opiekunów prawnych
9. Rozmowa z rodzicami/opiekunami prawnymi
10. Skierowanie wniosku do sądu rodzinnego ws. wglądu w sytuację opiekuńczo – wychowawczą ucznia

Osoby poinformowane o zdarzeniu:

1.
2.
3.
4.
5.

Warszawa dn.

Pisemna zgoda rodzica na zastosowanie asekurację fizyczną dziecka

W przypadku wystąpienia któregośkolwiek z zachowań trudnych polegających na:

- Uderzaniu innych osób;
- Rzucaniu przedmiotami mogącymi stanowić zagrożenie dla innych;
- Gryzieniu, drapaniu lub pluciu innych;
- zachowania mogące zagrażać bezpieczeństwu dziecka/uczniom/dorostym

Wyrażam zgodę na zastosowanie interwencji polegającej na tymczasowym położeniu dziecka na materacu lub podłodze (przy użyciu pełnej podpowiedzi fizycznej) w pozycji bezpiecznej leżącej na brzuchu.

.....
Data i czytelny podpis rodzica

Kontrakt z rodzicem ucznia

W przypadku wystąpienia któregośkolwiek z zachowań trudnych polegających na:

- Uderzaniu innych osób;
- Rzucaniu przedmiotami mogącymi stanowić zagrożenie dla innych;
- Gryzieniu, drapaniu lub pluciu innych;
- zachowania mogące zagrażać bezpieczeństwu dziecka/uczniom/dorostym

Nie wyrażam zgody na zastosowanie interwencji polegającej na asekuracji fizycznej dziecka.

Jednocześnie zobowiązuję się do natychmiastowego przybycia do szkoły i odebrania dziecka w czasie nie dłuższym niż jedna godzina.

W przypadku niestawienia się w ww. czasie decyzją Dyrektora Szkoły wzywa się odpowiednie służby (karetka pogotowania/ policja)

.....
Wychowawca klasy

.....
data i podpis rodziców/ opiekunów prawnych

*Załącznik nr 6 do procedury przeglądu i aktualizacji standardów
ochrony małoletnich oraz sposobów dokumentowania i
zasad przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych
incydentów albo zdarzeń zagrażających dobru małoletniego*

Ankieta dla pracowników Zespołu Szkół Specjalnych nr 130

Lp.	Pytanie/ informacja	tak	nie
1.	Czy znasz standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem obowiązujące w placówce, w której pracujesz?		
2.	Czy znasz treść dokumentu Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem		
3	Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
4	Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
5	Uwagi do procedur:		

*Załącznik nr 7 do procedury przeglądu i aktualizacji
standardów ochrony małoletnich oraz
sposobów dokumentowania i zasad przechowywania
ujawnionych lub zgłoszonych incydentów albo zdarzeń
zagrożających dobru małoletniego*

Księga zdarzeń zagrażających dobru małoletniego			
Lp.	Opis zdarzenia	Data zdarzenia	Miejsce przechowywania
1.			
2.			
3.			
4.			